

10

ПРИВАТНА БІБЛІОТЕКА
ОСИПА І АНАСТАЗИ КОЧАН
ЗДА

ІВАН ФРАНКО.

Суд Сьвятого Николая.

Драматичний образок.

У ЛЬВОВІ 1920.

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА.

В ДРУКАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА.

Digitized by

Google

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

ОСОБИ:

Святий Николай

Ангели (3)

Чорт

Дід Ванула, водоноша, старий, згорблений

Маруся, дівчинка, убрана по міщанськи, убого, але чисто

Орися

Павлусь

} діти робітника

Максим, їх батько

Михась, паниччк, чепурний, гордий

Олюня, старша дівчина (ок. 12 літ), з інтелігентної верстви.

80-9

Сцена представляє кімнату, святочно прибрану і освітлену. В глибокій підвисшені, на котрій стоїть золочений трон. По боках коло підвисшеня два стільці. Коли піднесе ся заслона, за сценою чути дзвінок. Входить св. Николай в звичайнім костюмі і ангеля з великою книгою під пахою.

Св. Николай

Ось нині власне рік минув,
Як на землі я тутки був,
Як дітям дари я давав,
До праці всіх я загівав,
Наказував їм чесно жити,
Від зла тікати, людей любити.
Ну, хто послухав моїх слів?
Ось нині власне день наспів
Розвідатись, чи піросло
Добро в їх душах чи зло?
Скажи но, ангеле, торік
Що я найліпшому прирік?

Ангел *(стає коло стільця на право і розвертає книгу)*

В моім протоколі запис є такий:
Каже Україні Николай святий:
Хто в сім році зробить що найліпше діло,
Най в мій празник стане перед мене сьміло —
Чи панич, чи хлопський син, чи ремісник,
Той дістане славний, славний медяник.

Св. Николай

Ну, медяник ми принесли:
Препишно в нас его спекли.

Сьвята Софія розчинила,
 Сьвята Надія замісила,
 Сьвята Гафія в ніч саджала,
 Сьвята Палагна украшала,
 Сьвята Варвара Великая
 Его мігдалом обтікала.
 Сьвята Марія Єгипетська
 Его виймала із припічка,
 Самаж Пречиста Божа Мати
 Благословила его взяти
 На втіху добрим діточкам.
 Кажи внести его тут нам!

Ангел (дзвонить три рази)

Ви, небесні слуги, закликаю вас!
 Медяник превишній принесіть до нас!

(Входять два ангели, несучи стільчик, накритий вишиваним рушником, ставляють его перед св. Николаєм, кланяють ся і відходять. По хвили входять знов, несучи на рушнику величезний медяник, що зображає св. Николая, ставлять его на стільчику, кланяють ся св. Николаєви і стають на боці)

Св. Николай

Ось медяник. А деж ті діти,
 Кому его нам присудити?

Ангел

Они є зібрані і ждуть.

Св. Николай

Ну добре, зачинаймо суд!

(Входить на підвисшене і сідає на троні)

Їх по одному кличте тут,
 Най кожде скаже, що зробило
 За рік якесь найліпше діло,

А ми се все розберемо
І медяник найліпшому дамо.

Чортик (*вбігає з лівого боку*)

Гей, гей! що я чую, отче Николаю!
Ви на суд засіли — я о тім не знаю!
Суд то важна справа — легко попекти ся.
Як жеж то без мене може обійти ся?
Таже діточок тих добре я пильную,
Що котре зле зробить — все собі нотую.
А й такі бувають, що брехати люблять...
Ну, мені не збрешуть і слова погублять.

Ангел

Ну, ну, ти антипку! Цур тобі та дзусь!
За дітий своїх я й крихти не боюсь.

Св. Николай

Ну, щож, як суд, най буде повний суд!
Ти, ангеле, за адвоката будь,
А чорт, що всьому злому голова є,
Най їх оскаржує, як знає.

Чорт (*сидить в потилицю*)

Правду вам сказати, отче Николаю,
Адвокатське діло більше я кохаю.
Бо у мене слово так липке й моторне:
Біле зробить чорним, а знов білим чорне.
Ну, та вже вам нині вчиню вашу волю
І свою чортівську відіграю ролю.

(*Сідає на стільчику на ліво*)

Св. Николай

Хто перший з черги, тут яви ся!

Маруся (*входить*)

Св. Николай

Хто ти?

Маруся

Я дівчина Маруся.

Св. Николай

Чим є твій татко?

Маруся

Я не маю татка.

Св. Николай

А де живеш?

Маруся

Ось тут десята хатка.

Мамуня шиють, я ходжу до школи.

Св. Николай

А добре вчиш ся?

Маруся

Не зовсім. Ніколи

Часу не маю вільного, бо є

Ще братчик менший: як прийду до дому,

Не дасть на руки взяти ся нікому,

Як лиш мені — спокою не дає.

Св. Николай

Скажиж мені, Марусю мила,

Що ти в тім році доброго зробила?

Маруся *(гляди́ть на него здивовано)*

Я... я... нічого.

Чортик

Ну, а чогож прийшла сюди, небого?
 Чого нам дармо забираєш час?
 Марш геть! Сей медяник небесний не для вас!

Ангел

Не кричи, антипку! Добра се дитина.
 Добрих діл у неї повна кожда днина.
 Рано в школі вчить ся, а прийде до дому,
 Мусить бути за няньку братчику малому.
 Хоч сама мала ще — мамі помагає,
 Бігає, трудить ся, в хаті прибирає.
 Хоч нераз голодна, не доспить, іззябне,
 Хоч маленьке тіло стружене послабне,
 То она все тиха і охоту має.

Чорт

Чи в тім є заслуга, то й сама не знає.

Св. Ніколай

Досить! Марусю, сядь ось тут.
 Хто другий там іде на суд?

Михась (*панчик, входить гордо, кланяєсь чемно і стає перед св. Николаєм*)

Я Михась зову ся,
 В школі пильно вчу ся.
 Мене любить тато —
 Я у них один;
 Тож в день іменин
 Я дістав багато
 Всяких подарунків,
 Забавок, пакунків,
 Від вуйка Семена
 Срібного гульдена.
 Та в нас в сутерені

Бідарі злиденні:
 Швець жие й шевчиха,
 В них маленькі діти;
 Бруд там, холод диха,
 Ані що одіти,
 Хліб сухий з водою
 Се їдять звичайно.
 Вздрівши се случайно,
 Я над їх бідую
 Зжалувавсь і дав
 Їм свої всі гроші:
 „На старий і справ
 Чобітки хороші
 Тій малій дитині!“ —
 Я шевцю сказав.
 Оттаке то діло
 Я зробив і сьміло
 Тут являюсь нині.

Чорт

Гарно, синку, гарно
 Ти зробив і слушно!
 А в шевцеву хату —
 Часто йдеш ти там?

Михась

Нї, не каже тато,
 Та й не рад я й сам,
 Бо там курно, парно,
 Брудно, зимно й душно.

Св. Николай

Досить! Михасю, сядь ось тут!
 Хто третій там іде на суд?

Дід Вакула *(з коромислом входить)*

Я старенький дід Вакула,
 Що біда мене зігнула.

Не за себе я приходжу,
Хоч там нині студінь, фуга,
А за хлопчика одного —

Св. Николай

Деж той хлопчик?

Дід Вакула

Втік драбуга!

Не хотів іти.

Св. Николай

Для чого?

Дід Вакула

Впер ся: не піду тай годі.
І нічого я такого
Не зробив, щоб там ставати.

Ангел

Він не рве ся к нагороді.

Чорт

Знає, що ні защо й брати.

Св. Николай

Щож він доброго зробив?

Дід Вакула

Се я хочу розповісти.
Вчера рано вітер вив,
А мороз мов хоче зїсти,
Ожеледа під ногами...
До криниці з коновками,

Як звичайно, я плету ся —
 Прошу паньства, се мій хліб,
 Водоношею зову ся,
 З коновками ляжу в гріб.
 Та нараз серед дороги
 Як поховзнувсь — грим на лід!
 З коновок вода розлялась...
 Я силкуюсь встать на ноги —
 Де там, мов на склі лежучу,
 А довкола сьміх і галас:
 „Дід санкуєсь! Впив ся дід!“
 Мучивсь, мучивсь я — гляджу,
 Аж і Гриць тут коло мене —
 Се таке хлопя злиденне,
 Сиротисько, без кута.
 Де жиє — ніхто не знає,
 Чим жиє — ніхто не дбає,
 А пуста біда, пуста!
 „Грицю, — прошу — поратуй!“
 А він: „Діду, потанцюй!“
 „Грицю, серце, поможи!“
 „Діду, трошка ще лежи!“
 „Грицю, змерзну! Ти не сьміє ся!“
 „Діду, хухай тай загрій ся!“
 Я заплакав — що й казати,
 Бо почав вже замерзати.
 Аж тут чую: Гриць при мені.
 „Що ти, діду? Ну, дивіть ся!
 Хочеш тут до ночі гріть ся?
 Ну, вставай, опрись на мені!“
 І маленькими ручками
 Він підняв мене на ноги,
 Підпровадив шмат дороги
 Аж до хати. „Ну, старий,
 Роздягнись та кости грій,
 Я тимчасом з коновками
 Попрацюю.“ Тай побіг,
 Десять раз води придвигав
 В ті доми, де я не міг.
 Аж тоді назад приплигав,

Двайцять сотиків склада:
 „На, старий, — отсе за воду!“
 І заким я вспів озватись,
 Він драпнув — хто зна куда.

Чорт

Дармо, діду, ти трудив ся!
 Гриць урвитель, пустошак
 Не дістане нагороду.

Ангел

А я думаю не так.
 Правда, лихом він кормив ся,
 Ріс в погорді, сам один,
 Та в душі єго займив ся
 Ясний огник співчутя
 І тепер вже він не згасне,
 Розростесь в огнище ясне,
 Стане добрим, чесним він.

Чорт

Я би мусів быть не я,
 Слив єго не звів до зла.

Св. Николай

Годі! Се потому будем розбирати.
 Чи ще хто на суд наш забагає стати?

Орися і Павлусь (входять)

Орися

Наш татко вислав нас ось тут
 На суд сьвятого Николая.

Чорт

Щож принесли ви на той суд?

Павлусь

Ми не для себе, ми є свідки.
Олюнька наша золотая
Зробила нам добро велике,
То ми за ню йдемо свідчити.

Ангел

А деж она?

Орися

Ані крихітки
Не хтіла йти сюди, та татко
Її веде.

Св. Николай

Кажітеж гладко,
Що там таке вона зробила?

Орися

Ще як наша бідна мама проживала,
Золота Олюня часто в нас бувала,
Бавила ся з нами, хлібця нам давала.
А як мама вмерла, занедужав тато,
Ми добра від неї дізнали багато.
Без її опіки ми б погибли певно.
Її татко доктор -- то просила ревно,
Щоб лічив татуня, сам платив аптику,
Від нас дітий нужду відвертав велику.
І в своїй мамі Олюнька кохана
Молока і хліба дістає що рана,
З обіду, з вечері решту діставала
І все нам носила, все нас доглядала.
Та подужав татко, геть пішов із хати,
Став ходити по місті, роботи шукати.
Та нема роботи, татко слабовитий,
До тяжкої праці не хотять приймати.
Так три дні ходив він, тяжко зажурился.

Жить з ласки Олюні — на те не годив ся.
 Тай вона щось рідше почала вчашати,
 Мов зовсім хотіла нас вже попрощати.
 От учора вийшло — ми весь день не їли.
 Татко бігав зичить — зичить не схотіли.
 Вечером приходить, мов із хреста знятий.
 „Бідні мої діти, йліть голодні спати!“
 Ми лягли, у хаті зимно, нічим вкритись.
 Татко став о стіни головою битись.
 Втім розкрились двері і тихенько-тихо
 Всунулась Олюня. „Ну, скінчилось лихо!
 Діти, ось вечеря, а для вас, Максиме,
 Татко має службу. А дітьми отсими
 Ви вже не турбуйтеся — я їх забираю
 І сама над ними опіку приймаю.“

Максим (*робітник*) *веде за руку Олюню*

Ось є наш ратунок — ся дівчина мила,
 Без неї б нас нині вже могила вкрила!

Олюня

Ти мовчи, Максиме! Згадай татка мого.
 Чиж без него вам я помогла би много?
 Адже й кришки хліба я не заробляла
 Того, що вам в вашім горю подавала.

Ангел

Але душу маєш ти любови повну.

Олюня

Щож, мені се чинить радість невимовну,
 Як лиш можу другим добре щось зробити,
 Особливож бідних, скорбних звеселити.

Чорт

Тут її заслуги я зовсім не бачу:
 Вже така вродилась, таку має вдачу.

Св. Николай

Досить! І ось вам присуд мій:
 Марусю, медяник не твій.
 Ти добре діло робиш — так,
 Та се лиш є покори знак.
 Михасю, для медяника
 Твоя заслуга не така:
 Случайно ти добро зробив,
 Дав гроші так, як би згубив.
 А Гриць — що маю з ним почать?
 Зробив він добре — що й казать,
 Зробив добро зі співчуття —
 Сего за мало ще, дитя.
 Олюню, там в куті не стій,
 Зближи ся — медяник є твій.
 Лиш той хвалі моєї варт,
 Хто не случайно, не на жарт,
 Не з привички, не для відплати,
 Не з жалю, а як дітям мати
 З любови, що пройма нутро,
 Так робить другому добро.

Олюня

Отче Николаю! Вниз мене гне туга:
 Більша твоя ласка, ніж моя заслуга.
 Против твого суду я не сьмію стати,
 Та собі не хочу медяник сей взяти.
 Адже всі ті діти, що тут є в тій хвили,
 Не одно в сім році добро учинили.
 Найже всі сььогодні спільну втіху мають.
 І тебе як свого батька споминають.
 Тож я прошу, отче, суд такий покласти:
 Медяник най буде всім по рівній часті.

Св. Николай

Так, дитино люба! Добра твоя справа,
 Всіх любити рівно, то найкрасша слава.
 Край же медяник сей, роздавай рівненько.

Ви, українські діти, слухайте пильненько!
 Чи добро чи лихо, чи яка година,
 Будьте все з собою, як одна родина.
 Любіть ся всі разом, бо кругом всі люди,
 Коли серед своїх любови не буде,
 То чужі вас певно не будуть любити,
 З ваших сварок скористають, щоб вас всіх згубити.

(Св. Николай сходить зі свого престолу, ангели зносять медяник і прочі дарунки на салю, всі сходять ся туди, Олюня розділює медяник — загальна розмова — дитські забави, спів і т. д.)

